

sveti. V slovenskem je ravno naopak: sveto pomeni heilig, belo pa weiss. Tudi v keltiškem jeziku, kakor smo že povedali, beel pomeni svet.

Na gori Meru stanuje četiri silnih žival: konj, krava, mlamon (velbód, kamela) in jirs (jelen), iz katerih lap štiri silne reke tečejo Buramputer (Puremputer), Ganges, Indus in Oksus.

Gora s svojimi pečnami je podoba smerti, zato je Meru prebivališče Shiva-ta in Shive, ktera se za tega voljo velita Parvat in Parvati, der Felsige, Felsengeborne, Felsenbeherrscher. Tako se tudi veli frigiška Kybele¹⁾, ktera po Lukrecii se je tudi velela mati velika bogov in žival (od semitiškega gabal, collis, holm; nji je bila smereka posvečena, ktera je phallus predstavljala.

V slovenskem jeziku izrazuje pečino beseda kar, ker, novoslovenski čer, zato se je Shiva Parvat velel Karant, Kerant, Korant, Kurant. Ker Slovenci kranjskih planin a tudi izgovarjajo kot o, zato tudi nahajamo Keront, Koront, Kuront. Tudi v oblikah Korent in Kurent se najde v ustih naroda. Slovenski narod nam je porok za vse te oblike. On izgovarja Karoško in Koroško Felsenland, Gebirgsland, pa tudi Karnus in Kernus. Pa ne samo slovenski, temoč tudi v obče slovanski narod pričuje, da so samoglasniki spremenom podverženi. Pohore pravi gara, Horvat gora, Čeh hora Polak góra (gura) in polabski Slovenec je izgovarjal gira; tudi pravi Pohore „zgiri“ — „tam zgir“.

Sdaj pa vprašamo: ali se kakošen spomin na Karantovo častje nahaja na rimskih kamnih?

V okolici gornjobelski v melski dolini na Koroškem so izkopane starine, ktere po Laziji²⁾ so imele sledeči napis: CHAERONTI AVG. N. DISP. RAT. COP. COP. EXPED.

FEL. II. ET. III. GERM.

Ne upam se za gotovo celega napisa razložiti, kako da se brati ima, — da pa Chaeront je ime božantva, pterjuje pristavek augustus, to je, veličastven. Dozdeva se mi, da je bojé ta spominek postavljen bil zavoljo srečne odprave vojske v Germanijo. Naj si učeni prizadevajo napis razložiti; nam je že ime zadosti. Ali zakaj stoji n v besedi? zakaj se neizgovarja Karat³⁾, Korat, Kurat, ali pa Karot? To nam razlaga naj veči jezikoslovec našega veka slavni Bopp⁴⁾, ki pravi, da je ent, ant naj izvirniša oblika, ktera se v sanskritu nahaja in ktero je Gerk v svojem ent, in Latinec v svojem ent, n. pr. violentus, ohranil. Zato nahajamo lastne imena na rimskih kamnih Brigantus, Amiantus, Arovintus, Perintus. Ta oblika še se je celó v lastnih imenih do dnešnjega dne ohranila, in scer v imenih rodovin Korant, Bregant, Trabant, Marant itd. Pozneje je prešla v u, zato Borut ime koroškega vojvoda, Marut itd. Božanstvo Keront nahajamo tudi polatinčeno in sicer na neki pečini korske planine (Koralpe, to je, Felsenalpe) imenovani Spitzofen v tej podobi:

S. SAXANO AVG. SAC.
ADIVTOR ET SECUNDINVS⁵⁾.

Jaz berem „Sivae Saxano“, to je, Sivatu Keronti. Drugi si prizadevajo „Silvano Saxano“ brati; ali v nobeni rimski knjigi, ktera o basnoslovji rimskem govori, ne najdem priimena Silvanovega Saxanus. Razun tega še najdemo na napisih, da to priime tudi Hercules — solnčno božanstvo ima, ter je gotovo vlastovitost solnčnega božanstva, kar je Shiva tudi bil.

Lastne imena Peccia, Saxamus in sila dosti Petroniov in Petronil (odkod izvirajo štajerske in kranjske lastne imena Peternel) na kamnih v Noriku in Panonii

¹⁾ Nork Symb. myth. Realw. s. v.

²⁾ Lazius in Comment. Reipubl. Rom. str. 1211.

³⁾ Karat se je imenoval eden koroških vojvodičev. Rodovine Karat še živijo na Pohorji.

⁴⁾ Bopp. Vergleichende Grammatik 5. Theil str. 1405 §. 957.

⁵⁾ Ankershofen V. 571.

najdenih, so novo poroštvo za častje Kerontovo. Spominek sta postavila Adjutor in Secundinus. Ime pervega pričuje, da je bil Shivait, zakaj obilo imenje na štajerskih in koroških kamnih Adjutor, Adjutorinus, Adjutorina, ki niso ne po duhu jezika ne po običaju rimske, temoč le prestavki slovenskih Magimarov¹⁾, Mogimarov, dalje še več imen, kakor Magonia, Mogia, Mogitus, Magirus itd., ktere se na noriških in panonskih kamnih nahajajo.

Shiva se veli Maha Isha. Mah izvorno pomeni crescere, rasti, roditi, zato se zemlja in žena, obe roditelci, velite v indiškem jeziku mahili, odtod je slovanska mohila, mogila, Erdhügel, celtiški mag, magen = polje. Kar pa raste, to je veliko, in kar je veliko, to je mogočno, zato se mah v prakritu že veli posse, primeri: mogu — mozem, mögen, Macht, magnus *μεγας*. Zravenpomen slovenskega glagola mogu pa je tedaj helfen, ker le tisti zna pomagati, kteri je možen — mogoč.

Slavni pesnik g. Gabriel Seidl se je trudil v dunajskih slovstvenih letopisih zoper vse postave keltiškega jezika vse nerimske imena keltezirati in tako je rekel, da Magimar pomeni Feldmayer. Al to je bôsa! Končnice mar, mer, mir, keltškemu, nemškemu in slovenskemu jeziku lastne pomenijo to, kar končnica nemško-slovanska man, torej je razlaga neresnična. Mar se v celtškem jeziku veli tudi velik, in nemška Mayer je iz latinskega major postala. Merovingi so imeli „majores domus“ in iz besede major se je zbrusila nemška Mayer, kakor na primer iz „vicedomus“ nemška „Vizthum“, „Vithum“ in slovenski „Videm“, zato se farovski grunti povsod velijo Videm. (Dalje sledi.)

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Gradca se je razglasilo te dni sledeče hudodelstvo: Žandarja iz Unzmarkta sta na patroli 27. dec. v Hirsfeldu na nemškem Štajarskem zvedila, da kerčmarica * ima že več časa nekega otroka v svoji hiši zazidanega. Žandarja gresta k županu, da naj se z njima pošá v to hišo. Oni grejo in preiskujejo vse izbe, hrame in hlev, pa ne najdejo ničesar. Ko pa pridejo v klet (kelder), zapazijo na strani majhne vrata, ki so se le malo vidile in so zaperte bile. Ko jih odpró, zagledajo v tamnem grobu enakem obloku mlado deklico na tleh, kakih 12 let staro, ki je ni družega bilo kot kost in koža, zraven pa že tudi na pol slepa. Kerčmarica je obstala, da jo otrok njeni in da ga ima 4 leta zapertega! Župan je nesrečno deklice vzel k sebi, hudobno mater pa so izročili sodnii. Kaj je bil nagib tacega hudodelstva, še ni znano.

Iz Celja. J. Š. V lanjskih „Novicah“ smo povedali, da 21. augusta in sledeče dni (1853. leta) je bila pri tukajšni deželni sodnii glavna obravnava zoper Rezo Huberjevo, kerčmarico iz Loč poleg Konjic na Štajarskem, ktera (razun drugih od nje dopernešenih hudodelstev) v letu 1851 je bila 2 hudobneža najela, da sta Blaža Vidmarja, dervarja iz Krajskega, navratniško napadla in umorila. Okoljšine tega umora so bile v resnici tako strašne, da je groza spreletavala vse, ki so bili pričijoči pri tej obravnavi, in so čuli pripovedovati zločinstva, pri tem pa vidili nespodobno obnašanje hudodelke. Obsojena sta bila na smert Reza Huberca in pa Juri Krumpak — eden njenih pomagačev; drugi pomagač in pravi morivec nesrečnega dervarja je bil prej v preiskovavnem zaporu umrl. Sodba se je poslala c. kr. najvišji sodnii na Dunaj, da naj jo predloži Nj. veličanstvu. Poslednji dan minulega leta je došlo nadsodnijsko rešenje tukajšni okrožni sodnii. Njih Veličanstvo so obá pomilostili. Najvišja sodnija je tedaj smertno ka-

¹⁾ Ime Magimar se najde na celskih kamnih, Mogia v Gradovinu blizo Gradca. Muhar Gesch. der Steierm. II. 342. Peccius, Peccia — Peč; Peče, Pečnik, Pečar na Koroškem. Ankershofen V. 568.

zen za Rezo Huberjevo premenila v oestro ječo na vse žive dni, za Jurja Krumpaka pa na 20 let v težko železje. —

Rekli smo v lanskem dopisu, da ob svojem času bomo okoljine tega hudodelstva obširneje povedali; ker so pa tri leta pretekla, kar je to hudodelstvo bilo doprnešeno, in ker se je ta žalostna dogodka po Krajskem in Štajerskem že dovelj pozvedla in razglasila, mislimo, da je bolje, če njenih okoljnih ne omenjamo več in ne mešamo dalje teh gnjusobnih stvari. Nesrečni Blaž V. je mertev; glavni morivec njegov je mertev; drugi pomagač ima, kakor smo povedali, dvajset let, in uzročnica hudodelstva vse žive dni pokoriti se v ostri ječi — došla je tedaj grozivnemu zločinstvu primerna kazen in razžaljeni pravici se je zadostilo.

Iz Celovca. * Gosp. Fr. Strucman, rojen Korošec, ki je 13. dan l. l. na Dunaji umerl, je polovico svojega velicega premoženja v svoji oporoki (testamentu) določil za obdelovanje koroške zemlje, namreč da naj se nekteri močvirji denejo na suho, ledine v rodovitno zemljo predelajo itd. Kteri kraji Koroškega naj se obdelajo iz tega dnarja, in kako, imajo deželni stanovi združeni s kmetijsko družbo določiti. Zares, hvale vredna je taka domodna oporoka!

Iz Ljubljane. Pretekli teden je bila razprava na višjem mestu, da bi se postrežba bolnikov v ljubljanski bolnišnici izročila milostnim sestram, za ktere, ako prevzamejo imenovano bolnišnico, bo neka dobrotnica darovala 30.000 fl. Nadjati se je, da bo zdaj večletne obravnave konec in da bojo milostne sestre, kakor v Gradcu, prevzele tudi v Ljubljani postrežbo vsih bolnikov, zraven pa tudi kuho in perilo. Novega zidanja za njih stanovanje menda ne bo treba, ker za kakih 25—30 bo že prostora, zlasti, ako se norišnica kam drugam preseli.

Novičar iz mnogih krajev.

C. k. ministerstvo notrajnih oprav je ob novem letu izdalo nov predpis, ktere zdravila imajo apotekarji po vsih deželah avstrijskega cesarstva imeti, in je določilo novo takso, po kateri se imajo od 1. februarja zdravila v apotekah prodajati; cena zdravil je večidel znižana; ceno pijavk pa ima v vsaki deželi deželni poglavar časno določevati; prestopki predpisane takse se bo pervikrat kaznoval z 100 fl., drugikrat z 200 fl., tretjikrat pa kot prestopki po kazenski postavi. — Po ministerskem ukazu je povračilo za obed (opoldansko jéd), ki se je dajala vojaku na maršu, zdej takole določeno: v spodnji Austrii, Tirolih, lombardo-benečanskem kraljestvu po 9 krajc., — na Teržaškem in Goriškem po 8 kr., — na Štajerskem, Marskem in Šlezkem po 7½ kr., — na Českem, Salcburškem in v Krakovi po 7 krajc., — na Krajskem in Koroškem po 6½ kr., — v zgornji Austrii, Galicii, Bukovini, Vojvodini, Banatu in na Ogorskem po 6 krajc., — na Horvaškem, Slavonskem in Erdeljskem po 5 kr., — v Dalmaciji po 4½ krajc. Ta tarifa zna nekako za mero veljati, po čim je zdej živež v mnogoverstnih deželah našega cesarstva. — Dunajski odbor za pariško obertnijsko razstavo je naznanil, da se je iz avstrijskega cesarstva v vsem skupej 1760 obertnikov, fabrikantov in kmetovavcov oglasilo, ki bojo svoje blago v razstavo poslali, zraven teh pa še umetnikov 102. — Po cesarskem ukazu od 2. t. m. morajo vprihodnje, kadar kdo iz cesarske rodovine umerje, tudi cesarski uradniki nositi znamnja žalosti, kadar oblečejo uniformo. — V Varaždinu, Reki in Oseku je c. k. ministerstvo napravo višjih gimnazij dovolilo. — Pervo skušnjo, telegrafne strune potegniti čez drevesa (in ne čez kole, kakor dozdej) so naredili že med Kronstadtom in Bukareštom. — Tisti strašni vihar, ki je razsajal na novega leta dan na Dunaji, je bil tudi na Českem, Šlezkem in po več krajih Nemškega;

v Vratislavi se je bliskalo in gromelo, — ali je bil na črnem morji, se še ne vé. — Iz meteorologičnega instituta dunajskega se (z dozdevnostjo 100 : 138) prerokuje, da ta mesec ne bo hudega mraza; gorkomer ne bo čez 5 do 10 stopinj pod zmrzljivo padel. — Letošnja pratika je v vsem pratiki od leta 1849 tako podobna, da kdor ima uno, mu ni treba letošnje; vse, nedelje in prazniki letos so ob ravno tistih dnevih kakor so bili leta 1849. Redko se primeri kaj takega! — Po pismih kneza Meusikova se do 30. decembra ni nič novega pred Sevastopoljem zgodilo. Da bi bil general Liprandi Balaklavo napadel, ni res. Da se bo pa kmali huda vojska v Krimu začela, potrjuje tudi pismo francoskega vojskovodja Canroberta, ki je 25. dec. cesarju Napoleonu pisal, da bo armada zavznikov kmali kmali v stanu vojsko začeti. S tem naznanilom se vjema tudi novica, da je Omer-paša 29. dec. iz Varne odrinil v Krim, kjer bo v Eupatorii glavno stanise imel, in pa, da velika kneza Nikolaj in Mihael sta imela 7. t. m. Petrograd zapustiti in se spet k armadi v Krim podati, kjer se bližajo dnevi hude bitve. Car rusovski je 26. dec. nov razglas poslal do svojega ljudstva. Ta razglas je drugi v ti vojski; nekteri ga razlagajo, da duh miru vlada v njem, drugi da tromba vojske v njem poje; to pa je verjetniše kot uno. Naj važniše besede tega razgasa so: „Svesti si dolžnosti kristjanske ne moremo želeti daljnega prelihanja kervi, tedaj ne bomo nobeno ponudbe miru zaverгли, ako se s častjo Našega cesarstva in srečo Naših podložnih zediniti dá. Al neka druga ne manj sveta dolžnost nam velevala, da moramo v tem terdovratnem boji vse svoje žile napeti in pripravljeni biti za vsako žertev, ki jo zahteva velikost zoper nas obernjenega napada. Rusi, verni sinovi moji! Vi ste vajeni, ako vas Bog kliče k velikemu in svetemu delu, darovati blago, življenje in kri svojo in svojih otrok. Mi vsi bomo, če bo treba, se postavili zoper sovražnika z besedami, ki jih je car Aleksander v letu enake sile izgovoril: „z železom v pesti in križem v sercu“ hočemo braniti naj dražje blago na svetu: varnost in čast domovine svoje!“ Ta razglas je izdal car Nikolaj, ko mu je zveza od 2. dec. že gotovo znana bila. — Od pruske vlade se sliši, da je terdna volja pruskega kralja, da med njim in Rusom ne bo vojske, da pa sicer vse, kar je le na poti miru mogoče, pri rusovskemu caru poskusiti hoče za mirno spravo. — Španjska kraljica je 26. t. m. med narodno stražo osebno razdelila zastave (bandera). Sv. očetu papežu je poslala prekrasno tiaro (papeževo kapo z 3 zlatimi kronami ena nad drugo), na kateri je 18.000 demantov. — V več časnikih se bere, da je Mazzini s svojimi tovarši na Laškem spet zlorogoviliti začel. — Berž ko ne, se bo ministerstvo angleško nekoliko premenilo, ker zmiraj huje se čujejo glasi, da tisti, ki imajo vojskine opravila, niso dostojni za te opravila.

Milodari.

Za pogorelce Podhoščane:

„Dajte in se Vam bo dalo“ 1 fl.

Za pogorelce na Bločicah:

„Dajte in se Vam bo dalo“ 1 fl.

Stan kursa na Dunaji 5. januarija 1855.					
Obligacije državnega dolga	5 %	82 7/8	fl.	Esterhaz. srečke po 40 fl.	82 1/4 fl.
	4 1/2 %	71 1/4	fl.	Windischgrac. „ „ 20 „	28 1/4 „
	4 %	63 3/4	fl.	Waldstein. „ „ 20 „	29 3/4 „
	3 %	49 1/2	fl.	Keglevičeve „ „ 10 „	11 „
	2 1/2 %	41 1/4	fl.	Cesarski cekini.	6 fl. 1
Oblig. 5 % od leta 1851	B 94		fl.	Napoleondor (20 frankov)	9 fl. 57
Oblig. zemljiš. odkupa 5 %	78 3/4		fl.	Suverendor	17 fl. 33
Zajem od leta 1834 . . .	233		fl.	Ruski imperial	10 fl. 14
„ „ 1839 . . .	119		fl.	Pruski Fridrihsdor . . .	10 fl. 42
„ z loterijo od leta 1854			fl.	Angleški suverendor . .	12 fl. 32
	98 5/8		fl.		
„ národní od leta 1854			fl.	Nadavk (agio) srebra:	
	86		fl.	na 100 fl.	29 fl.